

zoals thans opnieuw de dictaturen van fascisme en communisme de musea hebben begrepen in het groote plan van africhten der menschen ter wille van een politieke idee.

Democratie en dictatuur hebben het apparaat der musea nimmer zuiver in handen van de wetenschap gegeven. Men kan kunsthistorische wetenschap en musea niet geheel te zamen brengen. Het beleeren der revolutie-systemen is van ander gehalte dan de drang naar wetenschap.

Volgens de gegevens, die Dr. W. R. Juynboll en Dr. J. G. van Gelder verzamelden, onafhankelijk van elkander, niettemin elkander aanvullend, omtrent de psychologie der verzamelaars („Barok en Classicisme te Rome” en „Dilettanti en kunstwetenschap” — openbare lessen van 6 en 13 Mei 1936 te Leiden) heeft het kunsthistorische denken zich reeds vóór de Fransche revolutie flink bemoeid met de particuliere verzamelhartstochten en deze trachten te ordenen en te zuiveren. De openbaarheid der collecties houdt dus geen werkelijk verband met het werk der kunstwetenschap. Er is althans geen wederkeerige afhankelijkheid. Het meesleepen der collecties in de bedoelingen der politiek heeft stellig, bij alle democratische voordeelen, zijn grondige bezwaren reeds danig getoond.

De politieke democratische gedachte heeft in de openbaarheid der verzameling eerst een opvoedend-historisch, later een opvoedend-aesthetisch nut gezien voor de massa. Daar is op zichzelf niets tegen, als men de cultuureele waarde niet overschat en het kunstgenot niet te veel of te uitsluitend beperkt wil zien tot de musea. Het is immers een feit, dat zelfs bij sluiting der musea, in stadhuizen en kerken, in monumenten van architectuur en beeldhouwkunst en in tal van andere levensaspecten, genoeg publieke kunstmogelijkheden over zouden blijven, die niet geschikt zijn om te verzamelen, te ordenen, maar wel om die bijzondere domeinen te ontsluiten, die alleen de scheppingskracht kan oproepen. In de appreciatie van het tegenwoordige kunstleven zijn echter het museum en de injecties der tentoonstellingen niet alleen een onmisbaar goed geworden, maar in de oogen van het publiek de voor kunst geïsoleerde oasen. Kunst noch cultuur zouden essentieel armer kunnen worden, indien de verzamelende en bewarende functies in het leven zouden verschuiven naar een stillen en verren achtergrond, waar wellicht ook de wetenschap in zuiverder lucht, buiten het marktlawaai, haar arbeid ongehinderd kon verrichten.

Gezien tegenover het primaire van de scheppende levenskrachten zijn sedert de vorige eeuw de secundaire, conserveerende levenskrachten, veel te invloedrijk geworden. Het lijkt een contradictie, maar juist onder de vrije moderne kunstrichtingen is zeer veel „museum-kunst” ontstaan, in den slechten zin van het woord, meer wellicht dan ooit vroeger, onder het dor en duf gescholden academisme. Er is veel geschilderd uit speculatie op de kooplust van snobistische verzamelaars en angstige museumdirecties, naar